Број 63. У Новом Саду у петак 16. марта 1901 Година XXXVI.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију. Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, за целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издаје: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Са 1. априлом 1901. ступа „Застава“ у другу овогодишњу четврт а излазиће као и до сада **6 пута недељно**, а то је сваки дан осим понедељника и дана после празника.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке. На сваки начин, имаћемо пред очима народне интересе. У послу око издавања овог листа, могу нам помоћи пријатељи странке и „Заставе“, ако се постарају, да њихова сарадња буде још обилатија и да нам стеку нове претплатнике.

Обраћамо нарочиту пажњу на „Заставине“ народне бројеве од петка. Ти бројеви се удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје 4 круне годишње а на три месеца 1 круна.

Иначе је цена „Застави“: 28 круна годишње, 14 круна на по године, 7 круна на четврт године, а 2 круне и 40 потура на један месец.

Најлакше се преплаћује поштанском упутницом.

По решењу управе лист се никоме **не сме** давати на вересију.

У Нововм Саду, 13. марта 1901.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

»Последње изненађење«.

Београд, 14. марта.

Краљ Александар је лане јуна и јула месеца, много пута наглашавао. колико су била штетна по Србију разна „изненађења“. И изрекао је, да је његова нагла женидба — последње изненађење.

Па опет се од оно доба догодило много што-шта, што је изненадило. Но као да се у овај мах спрема „друго последње изненађење“. И ко јамчи, да неће доћи „треће последње изненађење“, па онда тако даље.

У последње време писао сам вам неколико дописа о томе, како се радило на некој заједници између радикала и напредњака. Па сам вас известио и о томе, зашто је та заједница наишла на отпор код радикала. Но међутим се спрема нешто. ново.

Тиче се новог устава. За новим уставом изгледа цео народ у Србији. Јер данашњи устав није ни добар, ни законит. Краљ је једним потезом пера укинуо устав од године 1888. и увео стари устав од 1867. године. Од кад је то учинио, наступило је трајно незаконито стање у Србији. Правилан пут би био, да се поврати у живот укинут устав, па да се онда у прописаној, законитој форми измени тај устав, кад је већ до тога стало.

Међутим, ради се на томе, да се направи нов устав, па да се и тај наметне народу путем, који није законит. То би било не само ново већ и велико зло. Кад је подлога незаконита, како ће даље да се зида? И како може народ да има вере у ствар, која је дошла незаконитим путем? И кад ће томе да буде крај?

Како сам извештен, нов устав је већ готов. На њега су пристали, кажу, главнији људи свију странака. Ако је то истина, шта пречи, да се сазове велика народна скупштина, па да се на њој прими тај устав? Јер чим су с нечим сагласни главнији људи свију странака, онда је сигурно, да ће га примити и скупштина. Па што би се онда тражио силом незаконит пут, кад може све већи и законитим путем. А било би време, да народ у Србији увиди, да се поштује закон и да је једном крај ономе, што не треба да буде. Само тако би се вратио мир у земљи и престало би страховање.

Но колико ја познајем прилике, мени изгледа, да тај нов устав тешко да може задовољити иоле слободоумније људе. Па не може задовољити ни људе конзервативних начела, ако им је стало до правилног развитка.

У новом уставу уведен је горњи дом Што год народна скупштина закључи, иде горњем дому, а кад горњи дом одбије, онда — није ништа ни било на народној скупштини. То је помало на оно: „Марко гради, вила разграђује“.

Овај српски горњи дом, имао би 70 чланова, од којих би већину именовао краљ . . . Ти онда да одлучују.

Истина, није добро ни оно, како је до сад било у Србији. Владари суспендују устав, они се мешају у изборе, они воде преговоре са посланицима и ломе их, све владар па владар.. Тим се убија углед круне. Али ако се мисли, да би ово био прави начин, да се отклони одговорност од краља, онда је то мишљење погрешно. Јер би место краља дошли отворено краљеви чланови горњег дома, с њиховим пресудним упливом.

Народ у Србији се доста напатио. И није истина, да је он нелојалан. Али баш зато би било потребно да се решењу устава приступи искрено и правилно те да престану вечите трзавице и трења . . . А шта би значио устав, који би у клици својој носио заплете и незгоду. И напослетку: која ће влада пристати, да се устав против сваког закона и устава наметне народу неправилним путем? — Таква би влада понела велику одговорност и пред народом и пред — историјом. Дај Боже да народ у Србији буде поштеђен, од овог новог изненађења!

Победа или смрт.

I.

Друга је ево година како траје енглеско-бурски рат, и данас нема ваљада ни једног писменог човека, који не прати са учешћем јуначку борбу храбрих Бура против далеко надмоћнијег и силнијег Енглеза. Но порекло Бура и постанак бурских држава још је и данас слабо познат многима. Помоћу једног најновијег дела о рату енглеско-бурском изнећемо по нешто из посвенице овог јуначког народа. која ће без сумње сваког занимати. Ту ће се видети, да лакоми, грамзиви Енглез, никад никоме није давао мира, и да је прибегавао свакојаким средствима, ма она и најнепоштенија била, само да до ћара дође. Видићемо колико је лажна и одвратна она реч енглеска, да у име просвете и човечанства продиру у далеке крајеве. И ништа друго до само себичлук, лакомост и грамзивост, то је руководило од увек несита Енглеза, да преплави све делове света.

Док је северни део Африке већ доста поодавно био познат смеоним европским морепловцима, дотле је јужна Африка и даље остала заборављена. Тек када после Колумба Португалци пронађоше „Кап добре наде“, почело се живо говорити о јужној Африци. Јак процват трговине у Низоземској изазвао је оснивање „низо

ПОДЛИСТАК.

ПОД СУВАЧОМ.

Кад су прошле недеље били лепи дани, искупили се моји сељаци под сувачом те разговарају. Испрва нагађају: неће ли откуд и опет наићи зима? После су прешли, не знам ни сам како, на наш народно-црквени сабор, док пријатељ Панта омахне руком и каже: — Маните, већ ми је догрдило све то, те то.

Сви гледају у деда Јову, јер он не зна за шалу, кад је разговор о народним стварима. Но деда Јова се не ражљути И он омахну руком и каже: Има Панта право! Него да вам ја исприповедам, шта сам доживео прекјуче у Карловцима.

Сви се примакоше ближе, да боље чују, а деда Јова поче овако: — На доњем басамку карловачког двора седи жена, обучена у црно. Образи јој бледи, упали, а на лицу јој се познају трагови од суза.

Док она седи доле, на басамцима двора горе у највећој соби седи на престолу црни калуђер . . . Он је, као и други калуђери ал какве су му руке. Господе, како само може, с тако прљавим рукама да седи на оном престолу?!

И дође неко да отера ону жену са басамака. А она гордо махну главом и рече: — Да је правде, моје би место било тамо горе, а не овде. И она се диже, те у истини пође горе у двор.

А кад онај калуђер опази то, разгњеви се и викну на слуге своје: — Јосифе, Михајило, Иларијоне. Нико, Мироне, Ђорђе, држте је! И док длан о длан, а шест слугу полетеше на кукавну жену, те јој подвикнуше: Напоље! Зар ти несретнице још није доста?!

А она одговара: — Бестидници, зар да ме изгоните из моје рођене куће! Лако вам је сад, кад немам мога ранитеља и бранитеља?! Зашто га држе тамо у Пешти затворена, кад му је истекло време. Зашто не пишете по њега, кад вам је то дужност.

— Ми смо писали! виче на њу онај калуђер из собе.

— Јесте писали сте, да му је истекло време, ал сте писали и то, да је опак и опасан. А то зато, да мене баците на улицу, а ви да будете господари.

Но слуге добише миг. Шчепаше ону несретницу, па јој здераше и мараму с главе и изгураше је за рамена на улицу. Па јој још попретише: — Имамо велику вашку, па ако се вратиш, напустићемо и њу на тебе, а ти јој већ познајеш зубе.

У то је дошла и ноћ . . . Она кукавна жена поче већ да очајава и пође Дунаву . . Али се промисли. Та ваљда још није изгубљена?! Сећа се једног пријатеља свога, коме је она толико чинила, док беше угледна и моћна.

Пропита за њега, и чу, да тај пријатељ њен живи у колеби и сиротињи. Дал да му иде?! Зар да јој помогне он, који и сам треба помоћи и зар му није доста његових рођених брига. Па опет се реши да оде . . .

Уђе у кућу . . . На огњишту има још мало ватре, а домаћин се залаже са црном кором хлеба. Он позна ону женскињу, устаде и поздрави је. Каже: Благословен час, кад си прешла праг мој, ти, која си ми тако много чинила у невољи мојој . .

А женскиња му рече: — Хвала на сећању твоме. Данас сам ја у невољи.

— Данас ћу ја теби помоћи, каже домаћин.

— Знаш ли шта је с мојим ранитељем и бранитељем? пита га она женскиња

— Знам! Ако мора бити, ићи ћу ја по њега. Ићи ћу пешке, ићи ћу док не паднем. Но најпре се угреј и прихвати госпођо!

— Зар ме ти нудиш који немаш ни сам?! Зар на ово мало ватре, и зар са овом кором, која није ни теби доста?!

— Седи само крај то мало ватре, не бој се. И нека те греје нада. да Србин не заборавља оног, који га је некад штитио. А ова корица нека би била и последња, твоја је . . . А кад задани. разгонићу оног црног калуђера

земске источно индијске компаније“. Ова је прва постала господаром јужне Африке, и да би њени многи бродови на далеку путу у Индију, имали где наћи ране и свега што је потребно, подигла је 50 кило метара северно од Капа варош Капштат

Јужна Африка постаде тада уточиште свију оних слободних синова Европе, који се у својој рођеној домовини осећали потиштени како у верском тако и политичком животу. 1652. г. била је прва већа сеоба Холанђана у јужну Африку. За њима после непрестано долазише мање и веће гомиле, да у новој земљи оснују нову слободну домовину. Они назваше себе Бурима, земљеделцима баштованима. Када оно у Француској изби крвава борба против Хугенота, и ови потучени бише, 150 француских хугенотских породица пређоше у јужну Африку. То је било 1688. и 1689. Ови се брзо сродише, претопише са тамо насељеним већ Холанђанима, те почеше марљиво земљу обрађивати и дивља урођеничка племена потискивати.

Радени, умерени у свему, поштени и издржљиви почеше брзо и лепо напредовати. Из године у годину морали су границе своје насеобине проширивати и у донде пустом и дивљем источном и северном Капу, брзо поникоше лепе варошице и питома села. И је ли чудо што је потиштене слободне духове у Европи мамила јужна Африка. Све су веће чете десељеника долазиле у нову земљу слободе тако, да 1876. пређоше и Велики Каро и подигоше варош Рајнет.

Но ови слободни синови Европе нису се ни мало свиђали већ ни трговачкој и шпекулативној „Низоземској источно-индијској компанији“. Забринуто је она гледала, где у јужној Африци ничу вароши и села упорних слободоумних Бура, земљеделаца, који неће да су слуге ничије. И докле су ови земљеделци водили крваве ратове са дивљим урођеничким племенима, дотле је та компанија ћутала. Али кад Бури победише, слаба низоземска влада мораде по жељи те „низоземске источно-индијске компаније“, да донесе законе, којима је хтела да спута и подјарми слободу Бура, и упрегне их у јарам шпекулативне поменуте компаније. Али Бури, који оставише и прву домовину своју, Европу, који сваку стопу земље своје нове отаџбине обилно залише крвљу својом у борби са урођеничким дивљим племенима, само да остану слободни, не хтедоше сада да постану робови шпекулације и себичности ничије. И по примеру слободоумних Американаца, Бури у округу Рајнетском прогласише своју независност. У то време већ је преко стотину бродова годишње долазило у капштатско пристаниште, а Кап је бројао преко 15.000 становника, од којих 6000 беху Европејци.

Но у то доба и цела трговина у источној Индији беше прешла у руке лакомих и незасићених Енглеза. Грамзиво око Енглеске облапорно је погледало на Кап и јужну Африку, а њено увек гладно срце грозничаво је жудело за тим масним залогајем. И моћна и богата Енглеска, као грабљива звер, нестрпељиво је очекивала прву згодну прилику, па да се баци на ову мирну, питому, поштену и задовољну насеобину. И та јој се прилика даде 1795. год., но о том други пут. Јадни Бури морадоше још онда увидети, да грамзивост, лакомост и себичност недаду никоме слободу, па ма је овај тражио и на крај света. И још тада отпочеше гоњења, насиља и крваве борбе јачег против слабијег. па ево и данас Бури морају да воде ту ужасну борбу.

и оне слуге његове и потражићу ранитеља нашег . . .

Деда Јова умукну, а они други, заћуташе, јер га разуму тек у пола. А он онда настави: Знате ли ко је она несретна жена? То је автономија наша, а њен и наш ранитељ и бранитељ је — сабор. Онај у двору са прљавим рукама, то је Георгије, а слуге његове то је саборски одбор . . .

Сви ћуте . . . А деда Јова пита: — Горка невоља дотера автономију нашу на праг наш... И ја вас питам браћо, има ли кога међу вама који ће да је отера? И који неће да јој пружи из својих груди мало љубави; или корицу жртве?

Некима се напунише очи сузама, а Панта се чисто расрди и каже: — Не мораш ти деда Јово да мериш баш сваку моју реч на драмове. Нек дођу само избори, ил се заиште од нас ма шта, видећеш ти мене. Не терам ја ни просјака са свога прага, а где ли би у невољи автономију нашу, која је помагала и мојим дедовима и мени, а помагаће и мојим синовима и унуцима . . . Та море, још ћемо се огледати . . .

Деда Јова пружи Панти руку, а сви се задовољно смеше.

И ко ли оно рече да зебе и да се побојава?! Не знам како је тамо по варошима, али знајте, док је овако под нашим сувачама, није ме бриге за нашу автономију.

Народна жалост.

Опово. На дан смрти дра Светозара Милетића из овог места послато је српској православној црквеној општини новосадској изјава саучешћа а 25. фебруара одржан је парастос по решењу овомесног одбора.

*

Брод (Славонија) Дне 3. (16) састао се збор у порти српске цркве, на коме би закључено да се дне 10. (23.) одржи свечан парастос, уједно је замољен госп. др. Никола Ђурђевић овдашњи одвјетник, да држи пригодно слово, а решено је и то, да се у своје време прилози за споменик сакупе.

Данас у суботу је парастос одржан, а слово, које је др. Н. Ђурђевић држао, вреди да се забележи.

*

Батања. На основу једногласног решења месног српског православног црквеног одбора, од 18. фебруара о. г. одржан је шестонедељни парастос код нас, данас, у недељу 11. (24.) марта о. г. у помен народном великану др. Светозару Милетићу.

Парастос је одржан најсвечаније, као што то приличи сјени и помену непрежаљеног нам Срб дива, сив-сокола тића Милетића.

Овдашњи црквени одбор састарао се, да парастос буде од што већег утицаја на овдашње Српство те је по обичају припремио — кољиво и целу општину на парастос позвао.

Родољубиво свештенство овдашње, прошле недеље, у св. цркви објавило је речено решење месног црквеног одбора, те се на парастос искупило и старо и младо те црква беше дупком пуна побожна српска света.

На парастосу чинодејствовали су оба наша свештеника: г. г. Јефта Петровић и Михаил Пандуровић.

По свршеном обреду стао је на амвон овдашњи парох г. Ј. Петровић, те је са речима, пуни осећаја оцртао главне моменте из живота покојног нам Срб дива др. Светозара Милетића као год и све заслуге по овострано Српство на свима пољима живота нашег. Навео је пожртвовање његово, које је он за благо, срећу и добробит овостраног Српства уложио; не жалећи труда па ни здравља свога.

На завршетку говора, сви присутни, као један рекоше: Бог да му душу прости! Слава му, слава! док је и једног Србина! — Уједно Вам јављам, да је одбор решио да приложи и на видљив споменик Милетићев, чим за то изађе позив.

*

Пишу нам из **Руме:** Да надопунимо наш јучерашњи извештај о парастосу дру Светозару Милетићу, који ће приредити наша црквена општина. Осим онога што већ споменусмо, јављамо још, да ће у цркви говорити г. Шаула; а у порти г. др. Жарко Миладиновић. Не буде ли лепо време, онда ће г. др. Жарко Миладиновић говорити у школи.

*

Село Врдник, 11. марта. Истог оног дана, у који је велики покојник др. Светозар Милетић, своју рајску душу испустио, будемо брзојавно о ненадној смрти великог покојника извештени. На овај тужни глас, црквени одбор буде с места сазван, који једногласно донесе закључак, да се неумрли покојник великим звоном огласи бесплатно, што беше и извршено. — Исти црквени одбор у смислу свога донесеног закључка од 4. марта, одржао је данас у овдашњем св. храму шестонедељни парастос неумрлом Милетићу, тако свечано, као ретко у којој сеоској општини. На сред цркве на узвишеном месту беше намештен црним покривен асталчић (катафалк) и на њему кољиво. Чинодејствовали су, умировљени парох иришки, а сада овде у својој скромној кући живећи, оседели поп Стева Моловић и преч. г. Јова (Миле) Јовић, админ. овдашње парохије. У своје време стаде пред своје многобројне парохијане поменути г. поп Миле и изговори беседу у славу великог покојника, оцртавши његов живот и неуморни рад, поднесен за срећу и напредак свога српског народа, тако тронутим изразима, да нам се многима суза жалосница у оку заблистала. Чим је поп Миле своју покојника достојну беседу довршио, попе се на узвишено место поменути умир. поп Стева Моловић, те, као стари борац у негдашњој храброј гарди Милетићевој, у подужој беседи и у опширнијим изразима надопуни беседу поп Милову. За овим буде кољиво, погача и ракија народу подељена, коју су многи врдничани за упокој блажене и рајске душе Милетићеве пред цркву донели и делили. Но, ово не беше све. — По свршеном црквеном обреду, на позив поп Стеве Моловића, упути се цео народ у школу, да и ту ода достојну пошту покојнику, где, у име грађанства овдашњи вредни општ. бележник г. Миливој Мандић, изговори лепу беседу у славу Милетићеву, рекавши и то: „да ће велики простор времена протећи, док се у српском народу роди опет један великан, као што беше др. Светозар Милетић“, — на што је народ узвикнуо — слава му, слава! Но и вредни ратари, као поштоваоци Милетићеви, хтедоше, да се и њихова реч чује у славу Милетићеву. С тога стаде пред своју браћу ратар Илија Крстић, те рече кратку али лепу беседу.

После ове четврте беседе, и с њоме докончане свечаности, узе реч поп Стева Моловић, те нам рече: како се народ од свију страна покреће и прилоге завештава, да се Милетићу подигне достојан споменик, и како је у име тога, већ и привремени одбор у Новом Саду склопљен који ће израдити дозволу за скупљање тих новчаних прилога, — позивајући нас, да се и ми изјаснимо, хоћемо ли, и колико, у своје време на речени списак приложити? На што сви једногласно и одушевљено изјаснисмо се, да ћемо у своје време радо по могућству приложити.

Нека је слава Милетићу, а браћи врдничкој лепа хвала који никада не пропуштају, да буду међу првима, где се годтиче користи и славе свога народа српског!

Политички преглед.

Положај у Аустрији. Из Беча јављају, да је јуче, у среду, дошао у седницу аустријског државног сабора председник угарског министарства Коломан Сел и да је тамо подуже разговарао с председником аустријског министарства, дром Кербером. Јуче, у среду, састали су се сви странаички клубови и саветовали се о избору делегата. Мисли се, да ни једна странка неће правити сметње у избору чланова за делегацију. Избор је био синоћ, у среду у вече. Међу кандидате за делегате, ушао је и Волф. Данас, у четвртак, биће последња седница у овој сесији. Наредну седницу објавиће посланицима писмено. Мисли се, да ће наредна седница бити 5. (18.) априла. — Председник угарског министарства К. Сел и министар финансија Лукач, отишли су у Беч, где ће неколико дана да се саветују о квоти.

Рат између Кине и удружених сила. Енглеска никако не може да преболе своју немоћ у Кини. И прибегла је

ономе, чему је једино могла прибећи, и чиме је она до сад скоро увек постизавала успех, а то је бургијању и стварању заплета. Но овога пута као да јој то неће помоћи. Енглеска штампа вели, како је Кина умолила Енглеску, да учини притисак на Русију, те да тиме спречи потписивање мандурског уговора. Но енглеска је влада у великој недоумици, да ли је тај уговор већ потписан или је потписивање његово одложено. Јапанска влада мисли, да је Русија већ спровела потпис уговора. Стање је тим више замршено, што постоје два тајна уговора. Један је потписан у Петрограду, и односи се на то, да руска војска поседне Манцурију; други је потписан у Пекингу, који зајамчује Русији потпуну цивилну управу у Манцурији. Русија остаје упорно при томе, да се ти тајни уговори тичу само Русије и Кине. Русија неће с тога ни да се одазове жељи Енглеске те да саопшти списе тога уговора, а сматраће за прекид дипломатске етикете, ако се појави какав протест против тога, а по упутствима Кине. — Један угледан члан јапанског посланства изјавио је, да се Јапан неће дати завести од лукава Енглеза у какву вратоломну политику. Јапан се не боји тог рада Русије. И кад дође време Јапан ће тражити Кореу.

Рат између Енглеске и Транзвала. Енглеска је у ужасном шкрипу и она би ма по коју цену да учини крај јужноафричком рату. И ма да су сви покушаји енглеске владе, да с Бурима склопе мир остали безуспешни, то ипак јављају из Лондона, како ће енглеска влада повести нове преговоре са Бурима. Нема сумње да догађаји у Кини играју у томе важну улогу. Међу тим и са бојишта стижу врло неповољне вести. Из Преторије јављају у Лондон, како ће рат трајати још најмање годину дана ако Енглеска што пре не пошаље бар 30 000 нове војске, која би изменула изнурене и клонуле већ војнике. — У Лондон је стигла и друга вест из Блемфонтена. Она вели да ће се само тако моћи обе бурске државе умирити, ако се сви округи без разлике поседну врло јаком војском. Само, само, откуда да нађе Енглеска војске, кад је нема више.

ДОПИС.

Фелдварац. (*Седница преставничке скупштине. Држање Срба скупштинара.*) 12. о. м. била је седница преставничке скупштине у месној политичној општини. Општински лечник у једном допису позива општину, да прозоре једне српске школе премести са источне на јужну страну, пошто досадањи положај тих прозора штетно утиче на вид дечји. У истој седници је један од месних српских учитеља тражио уређење учитељске плате, што би поглаварство само мало труда стало а у издавању не би било ни потуре више. И против једног и другог устао је, наравно — Јеврејин Грос, који управо и управља овом општином, за њим Мађари па и неки Срби преставници. Највише се одапреше Паја Војновић, Шандор Маријански, овај као заменик фелдварског вирилисте и сентомашког трговца г. Шандора Јанковића, и дете Влајко дугогодишњи школски управитељ. Један од месних српских учитеља није нашао за вредно отићи у седницу, кад је у питању српска школа, а кад треба лечнику Јеврејину таксу повисити, ту он први предлаже. Дабогме, да је после свега овог решено, да деца и надаље напрежу своје очице а и учитељи српски не морају баш имати уређену плату — та они су девети и плугу. Добро би било, када би г. Јанковић приликом постављања замене, мало боље пазио на личност, да га у будуће не би опет каква улизица замењивала.

Вести из места и са стране.

„Застава“ и новине у Србији. Није нам било од беса, кад смо обуставили „Заставу“ за Србију. Наши претплатници добијали су кадшто тек сваки четврти-пети број, а тако су исто узапћивани бројеви, које смо шиљали на продају по Београду и унутрашњости Србије. Од тога смо имали велике штете и силне неприлике са претплатницима. Морали смо дакле да престанемо, а шиљали смо „Заставу“ само у замену уредништвима београдских листова. Но и ако „Застава“ није била забрањена за Србију, уредништва београдских новина тужили су се више пути јавно, да никад не добијају „Заставу“. На послетку је писао ово дана „Трговински Гласник“, како београдска пошта тамани „Заставу“. Дан после тога добио је „Трговински Гласник“ званичну исправку, да је његова вест неистинита, јер је комисија извидела и нашла, да тврђење „Трговинског Гласника“ није истинито. Да је та тврдња била истинита, сведочи то, што су одмах по том београдски листови почели добијати „Заставу“ и — потврдили то. Тако пише „Законитост“ у свом најновијем броју: „Не буди урока“. Данас смо добили новосадску „Заставу“. А „Народни Лист“ пише: „Хвала Богу: Јављамо уредништву „Заставе“, да смо тек данас први пут добили „Заставу“. Ми смо уверени, да нам је уредништво „Заставе“ редовно шиљало свој лист, а ко је лист задржавао, то се већ зна“. — Ми би искрено желели, да скорије дође време, кад ћемо опет из Србије примати претплатнике на „Заставу“.

Годишња скупштина честичара „Српске Задруге за међусобно помагање и штедњу у Новом Саду“. Данас, у четвртак, била је годишња скупштина честичара „српске новосадске задруге за међ собно помагање и штедњу“. Честичари су се искупили у лепом броју и кад се видело, да скупштина може доносити правоваљане закључке, отворио је седницу председник задружни г. Петар Попадић. После тога су једногласно узети на знање извештаји управног и надзорног одбора и издата им је опросница. После прочитаних извештаја видело се, да приход у год. 1900. беше: 140.859.67, расход: 98.271.18, а чиста добит, по одбитку отписа инвентара и сумњивих потраживања од 8.282.89 круна, била је 34 305.60 круна. Целокупан пак промет беше: 30,807.449.28 круна. Приликом избора изабрани су у управни одбор ови: П. Попадић, Ђ. Радовановић, Мита Николић, Т. Мартоношки, Г. Нецков, В. Пушибрк и Свет. Стојановић. — У надзорни одбор изабрани су: А. Адамовић, Кара Радовановић и Мита Јефтић. — За заменике у надзорном одбору изабрани су: Владимир Крецулов и Миша Вулпе. После исцрпљена дневна реда изабрани су петорица чланова за оверење записника и скупштина је закључена.

Подмитљив посланик. Пољски социјалистички лист „Набрзод“ јавља о једном подмитљивом пољском посланику у аустријском државном сабору, који ће скорим морати и пред суд да иде. Неки пољски велики газда, Михајло Гелб, предао беше у аустријском министарству финансија своју молбеницу, у којој је тражио допуштење за неко подузеће. Поводом тим оде у Беч, посланику свога среза, Виндеру и запита га, да ли ће хтети да се заузме за његову ствар. И кад посланик рече да хоће, он му пружи замотуљак у којем беше 60 круна. Затим оде кући. Али након неколико дана добије он писмо од посланика, у којем му овај јавља, да ће се за његову ствар заузети само тако, ако му пошље још 340 круна у готову и даде му још и обвезницу од 1600 круна, која да буде платива, кад Гелб добије допуштење. Гелб оде своме адвокату и овај му рече, да прво упита код финансијске управе, како стоји његова ствар. Гелб учини тако и дозна, да је његова ствар одавна повољно решена и да ће за који дан бити о томе извештен писмено. Сад Гелб тужи посланика због примања мита и тражи својих 60 круна натраг. Према томе ће ова ствар да дође скорим пред суд.

Читуља. Јављају нам из Црвене Цркве, да је тамо у среду 14. (27.) марта умро Пера Новаковић, капетан у миру, а сарањен сутра дан у четвртак. — Покојник је био ваљан Србин и увек се заузимао за све јавне ствари и био усталац и истрајан борац на нашем автономном пољу. Као члан епарх. управе вршачке вршио је своју дужност родољубиво, те се њему доста приписује, што је изнесен и предлог за сазив идуће епарх. скупштине. — Вечна му памет!

† Данило Радивојевић. Пишу нам из Врањева: 10. марта 1901. Данас испратисмо до вечне куће заслужног старину Данила Радивојевића, који је и у нашој општини и у борби народној за доба неумрлог велика Милетића видно место заузимао. Код пок. старине у два маха велики Милетић је одседао — а то је још већма углед покојников код овдашњег света подигло. Пок. Данило Радивојевић је у два пута председником био наше општине и својом заузимљивошћу и трудом умео је општину нашу црквену у ред најбогатијих општина уврстити, јер својим бистрим умом, провидио је, да се још само сада може нешто за општину урадити, док још није диштрикт разрешен — напрегао је све своје силе и преписао врло знатан комплекс земље (до 200 ланаца) на име св. правосл. цркве — обезбедивши тим опстанак и издржавање свога свештенства за сва времена. Али он је својим трудом и заузимљивошћу још и садањи црквени торањ као црквени тутор подигао — и његова је заслуга, што је кућа Декеркина, где су данас три автономне угледне српске школе смештене на црквену општину препиана. То су такве заслуге, какве ни један Врањевчанин нема; па ипак при укопу — нити је црквена општина црн барјак на цркву иставила, нити је од 4 свештеника бар један нашао, да о заслужном старини бар и једну реч проговори. Заиста ружна појава! Но, ипак укоп је иначе импозантан био. Нека је лака земља и вечан спомен Данилу Радивојевићу!

Ирижани силом варошани! Није бадава речено ово за Ирижане. Други су срезови задовољни са својим посланицима на земаљском сабору и ако баш нису велика господа. Али Ирижани бирају све велеможну и „пресветлу“ господу за посланике. Тако им је и посланик сада „пресветли“ господин др. Васа Ђурђевић, председник саборски, члан спавачког клуба и т. д. Па наравно да се Ирижани и поносе својим послаником јер он тек није које-шта! Он је варошанин, па се и варошки влада. Тако на пр. „пресветли“ господин неда у својој кући светити свечарску ни крстов-данску водицу, то је за њега — паорски! А он је тек варошки посланик! Шта би му рекла осечка господа — хрватски стеклиши службени и неслужбени — да се у његовој кући свети водица која је сваком Србину света, а коју чак и ритски Цигани из аде свете? Та његово „пресветло“ чувство не може дозволити тек да и он буде — паор! Још нешто. Обичај је код велике господе н. пр. „пресветле“ да кад се у породици догоди жалост, да се она јави у новинама, а још пре и радост. Ми ћемо Ирижанима овом приликом јавити радосну вест, да му се родио унук по имену Рикард! Ко то не верује, нек оде попи, али не оном што му не свети водицу, него шокачком у Осек, па ће му тај протоколе показати. Па да се Ирижани нису усрећили сада са послаником својим а „братија манастирска“ која је гласала за човека познатог са своје „цркве“ свести. Не знамо само каква је свест у тих људи који за Васу Ђурђевића гласаше!

Дело једног умоболног адвоката. У Кракави је погубљен на смрт осуђени војник неки, по имену Базел. И тада се почела проносити вест, да је помиловање стигло, али кривицом једног телеграфског чиновника, закаснило је, јер је пресуда већ била извршена. То је било узрујало све. Истрагом се доказало, да је доиста у Краково стигао један телеграм, у коме се јавља да се пресуда не изврши, јер је осуђени помилован. У име царског и краљевског кабинета потписан је био неки Мозер. Како у дворској канцеларији нема никаквог Мозера, то је бечка полиција почела да трага, ко је послао тај телеграм и испоставило се да је то учинио један умоболан адвокат. Најзанимљивије је у целој ствари, да умоболни адвокат није ни познавао осуђеника.

Време. Очекивати је хладно и местимице кишу и снег.

Нашим поштованим претплатницима. Усљед смрти нашег дугогодишњег експедитора, дешавале се некоје неправилности у разашиљању нашег листа. Но томе смо сада могли стати на пут коренитом изменом, те ће наши штовани претплатници »Заставу« од сада најтачније, а најбржим путем добијати. Молимо да нам се у интересу брзе и тачне експедиције одмах пријаве и најмање неправилности, било да се састојале оне у нетачној адреси имена, или места, или другом чему, како би одмах све исправити могли. Администрација „Заставе“.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 15. марта.

Будимпешта. (Саборски извештај.) Продужена је дебата о уговору са Адријом.

Беч. Сабор је изабрао чланове квотног изасланства.

Беч. У саборским круговима држе, да ће се на данашњем састанку аустријског и угарског квотног изасланства постићи, да се квота установи на досадашњој основи.

Петроград. У образованим круговима је огорчење врло велико. Затворен је професор Миљутов, који је хтео да преда цару молбу научењака и ђака.

Шангај. Кина мобилизира нових 50.000 војника, да брани тврђаву Јангче, јер се боји насилних мера, што је одбила да потпише мандурски уговор.

Књижевна вест.

Изашла је из штампе књига:

ЈЕ ЛИ СРПСКИ НАРОД ДЕГЕНЕРИСАН (ПОКВАРЕН)?

од **А. С. Д.**

Свеска I.

Издање »Рада«, деонич. друштва за издавање срп. књига и новина у Руми.

Цена је 80 пот., са поштарином 90 пот.

Препродавачи имају 25% рабата.

Наручбине се шаљу на потписаног у Новом Саду.

Коста Лера,
гл. повереник друштва »Рада«.

✝

Сада у суботу 17. (30.) марта даваћу пре подне у 11 сахати у свето-саборној цркви

ШЕСТОНЕДЕЉНИ ПАРАСТОС

моме премиломе, нигда незаборављеноме, блаженопокојноме оцу

ВЕЛИМИРУ БУГАРСКОМ,

на који сву ожалошћену породицу, као и све врло поштоване покојникове и своје пријатеље најучтивије позивам.

У **Новом Саду** 14. (27.) марта 1901.

Ожалошћени син:

ДУШАН.

141 1–3

ОГЛАСИ.

Стечај.

На темељу закључка одбора српске православне црквене општине у Суботици од 25 фебруара 1901. год. бр. 24. расписујем стечај на упражњено стипендијско место за војничкога питомца у добротворној закладе **Јована Остојића** и **Терезије** рођ. **Зозук**, са роком до закључно 21. априла (4. маја п. рим. кал.) 1901. год.

Ова стипендија скопчана је са годишњих 1600 круна, и могу је добити само они Срби српске православне вере, који у војену академију тако звани »Терезијанум« у Винер Најштату, или у војену техничку академију у Бечу, или пак у академију за марину у Фијуми ступити желе.

Молиоци имају исказати и то:

I. За академију винер-најштатску и бечку

1) да су аустро-угарски поданици;
2) да су телесно оспособљени;
3) да су задовољавајућег моралног владања;
4) да су 17-ту годину века свога навршили али 20-ту још прешли нису, при чему 1 септембар за мерило служи.

II. За марину:

1) подаништво аустро-угарско;
2) телесно оспособљење, како за војничко васпитање, тако и за потоњу морску службу
3) задовољавајуће морално владање;
4) старост од 14. до недовршених 16. год.;
5) нужна предзнања као: задовољавајућим успехом свршена 4. разреда реалке, гимназије, грађанске или овима равноправне школе.

Изабрани питомац имаће септембра месеца пријемни испит положити, и то: на академији бечкој и винер најштатској из предмета, који су у 6-том броју „Militair-Verordnungs Blatt“-а од 1900. год. изближе означене, — а на академији за марину у Фијуми: из немачког језика, из математике, из историје и земљописа, и из природословља и то у оном размеру, у ком се ти предмети у реченим школама нижим разредима предају; даље има при испиту исказати, да је условима основнога писма завештатеља задоста учинио.

Молбенице ваља најдуже до горе назначеног дана, на српско-православну црквену општину у Суботици управити.

У Суботици, 2. марта 1901 год.

Ј. Хаџић,
привр. закладни управитељ.

1—1 146

ВАЖНО.

Овим учтиво стављам до поволњног знања, да се мој

ЕШВЕГЕР-САПУН

ДОБИТИ МОЖЕ

У НОВОМЕ САДУ

САМО КОД ОВИХ ТРГОВАЦА И ТО:

Емериха Дицгена Синова
Н. Димовића
Фридриха Хеса мл. (солара)
Соломона Месера
Стојановића и Радовановића
Браће Мирилова.

Са обзиром, да се са друге стране по јефтиној цени нуди, слободан сам напоменути, да се сапун може по сваку цену израдити, али јефтина цена још не јамчи, да се отуда доиста јефтино и добро купило.

Ја производим свој ЕШВЕГЕР-САПУН још увек, као и пре, само у јединој изврсној каквоћи.

129 2—3

ГЕОРГ ШИХТ
У АУСИГУ — на Елби.

Дражбени оглас

Српско-православна црквена општина у Сусеку одржаће 22. марта 4. априла т год. дражбу за оправку св. храма изнутрашње потребе.

Прорачунска свота износи 7092 круне од које своте имаде сваки дражбеник 10% као кауцију уз писмену и усмену понуду приложити.

Уз то се примећује, да ће се за исти рад само оспособљени мајстори стручњаци примити.

Општина задржава себи права коме ће се посао издати.

Сваки дражбеник који жели посао за узети, може се обратити код потписанога г. председника и пре дражбе посао видети.

Из седнице црквеног одбора у Сусеку држане дана 22. фебруара (7. марта) 1901.

Срета Малешевић, перовођа, 121 3 3 Михаил Шарковић, председник.

САЛАШ

са 80 катастралних јутара

комасиране врло добре земље, која се тек од неколико година узорала, а пре тога је на истом месту пашњак (јарош) био, продајем из слободне руке уз врло повољне следеће услове. На исту земљу одобрен ми је зајам од једне хипотекарне банке 20.000 круна, које ћу онда подићи кад од купца капару примим, који би дуг купац на себе примио, за тим би се ја на другом месту осигурао са 20.000 круна, тако да ми купац готовиње од те своте 2000 круна са каматом заједно отплаћује. Остатак уговорене своте имао би купац одмах при склапању уговора, односно преписа, у готовом положити.

Ова земља налази се у **Бешки (Срему)** поред жељезничке станице и Дунава са врло лепим положајем, а са свима потребним зградама, које се у добром стању налазе.

У близини мога салаша имам $3^1/_2$ јутра пашњака, које општина односно газде заједнички уживају. Даље све пољопривредне ствари, за тим коње, волове, краве и т. д. продајем.

Упитати код власника

Владе Мацедонића,
1—3 141 Казанџијска улица бр. 25. на житној пијаци.
Нови Сад.

ПРИ КАТАРУ У СТОМАКУ
И ГОЈАЗНОСТИ
лечи успешно припозната

ФРАЊЕ ЈОСИФА
ГОРКА ВОДА

Препоручује се при куповању, да се изрично тражи **Фрање Јосифа горка вода**, да се не би добијала вода од мање вредности.

75 5—25

КУЋА

у кисачком сокаку бр. 42 продаје се из слободне руке. Упитати у кући.

133 2—3

ПРОДАЈА КУЋА.

Куће под старим бројем 1796. и 1797. на рогљу главне и ћурчинске улице преко од саборне цркве и владичанске резиденције у Новом Саду продају се одма из слободне руке. Извешћа даје куће старатељ, **баштенска улица бр. 6.**

131 2 3

БАНКАРСКА И МЕЊАЧКА РАДЊА

МИРОСЛАВА СТАМЋА

У СРЕМСКОЈ МИТРОВИЦИ

купује и продаје

Ц. К. ДУКАТЕ ВЕЛИКЕ И МАЛЕ

лозове сваковрсне, државне вредносне хартије.

Налоге поштом извршујем најтачније.

66 6—6

ХЕНРИК МОГАН.

КАО ОД ВИШЕ ГОДИНА, ТАКО И САД НЕНАДМАШИВО.

НАЈВЕЋИ ИЗБОР

у конфекцији за господу, госпође и децу

ХЕНРИКА МОГАНА И ДРУГА

Нови Сад, главна улица бр. 3., у Недељковићевој кући

Част нам је овим до знања ставити, да смо и ове године у пријатном положају, да можемо поштоване муштерије са напредно необичним, богатим и елегантним стовариштем

У КОНФЕКЦИЈИ ЗА ГОСПОДУ, ГОСПОЂЕ И ДЕЦУ

и то најфиније прве моде до најпростијих врсти по најумеренијим ценама послужити, те је према томе изглед, да је свака конкуренција унапред искључена. Нека се сваки изволи при потреби с пуним поверењем на нас обратити, па ће уштедити и време и новац.

Примећујући, да робу од најугледнијих кућа на континенту набављамо, нека је уједно напоменуто, да се поруџбине по мери у престоничким радионицама зготовљавају и по невероватно најјефтинијим ценама извршују. – *Учитељи, свештеници и ђаци имају попуста у ценама.*

120 3 – **Хенрик Моган и Друг, Нови Сад.**

ХЕНРИК МОГАН. ХЕНРИК МОГАН.

ХЕНРИК МОГАН

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.